

Till arbetspensionsanstalterna

HUR ARBETE UNDER PENSIONERINGSTIDEN INVERKAR PÅ PENSIONEN

Cirkulär A 25/90, Förvärvsarbete under pensioneringstid, har förnyats på grund av ändringarna i arbetspensionslagarna i början av åren 1993 och 1994. Ändringarna har bestått i ändringar av stadgandena om den individuella förtidspensionen och tillägg i KTAPL av stadganden om närstående vårdare, familjevårdare och kommunala förtroendevalda. Dessutom har begreppet inkomst av förvärvsarbete och förvärvsinkomst uppdaterats med anledning av skattereformen i anslutning till kapital- och företagsinkomster. De anvisningar som gäller generationsväxlingspension, rehabiliteringspenning och stipendier är helt nya.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivistoinen

Juridiska avdelningen

1.6.1994

HUR ARBETE UNDER PENSIONERINGSTIDEN INVERKAR PÅ PENSIONEN

1 Allmänt	2
1.1 Anmälningsskyldighet	3
1.2 Övervakning	4
2 Pensioner på vilkas fortsatta utbetalning förvärvsarbete kan inverka	5
2.1 Invalidpension	5
2.2 Rehabiliteringspenning	7
2.3 Individuell förtidspension	7
2.4 Arbetslöshetspension	8
2.5 Genrationsväxlingspension	8
3 Förvärvsarbete, förvärvsinkomst och kapitalinkomst ...	9
3.1 Begreppet förvärvsarbete och förvärvsinkomst	9
3.2 Kapitalinkomsters inverkan på pensionen ...	12
4 Förvärvsinkomster av förtroendeuppdrag	13
4.1 Kommunala förtroendeuppdrag	13
4.2 Kyrkliga förtroendeuppdrag	15
4.3 Statliga arvodesuppdrag	16
4.4 Privata förtroendeuppdrag	17
4.5 Riksdagsmän	18
5 Övriga förvärvsinkomster	19
5.1 Hemvårdsarbetarens inkomster	19
5.1.1 Stöd för närståendevård	19
5.1.2 Familjevårdares inkomster	20
5.1.3 Stöd för vård av barn i hemmet .	21
5.1.4 Specialvårdspenning	21
5.2 Handikappbiträdes inkomster	22
5.3 Arvoden för föreläsningar, skrivelser, sakkunniguppdrag och framträdanden	22
5.4 Stipendier	22
6 Fastställande av månadsinkomsten	23

BILAGOR

Tabell 1 Hur stora får inkomsterna vara under pensioneringstiden?

Tabell 2 Vilka inkomster beaktas som förvärvsinkomst?

Juridiska avdelningen

1.6.1994

HUR ARBETE UNDER PENSIONERINGSTIDEN INVERKAR PÅ PENSIONEN

1

Allmänt

Arbetspensionen garanterar fortsatt utkomst då en arbetstagare slutar få arbetsinkomst till följd av ett pensionsfall. Ett sådant behov föreligger inte längre om pensionstagaren återgår till arbetslivet och får tillräcklig utkomst av förvärvsarbetet.

Om en pensionstagare klarar av att förvärvsarbeta kan detta innebära att i de omständigheter som gäller honom, t.ex. hälsotillståndet, har skett förändringar. Om man stannar för en bedömning enligt vilken pensionstagaren inte längre är arbetsoförmögen kan bedömningen grunda sig på förvärvsarbete. Förvärvsarbete under pensioneringstiden kan således medföra att en pension dras in.

En pension dras dock inte alltid in till följd av förvärvsarbete. De olika pensionslagen har sina egna stadganden om förvärvsarbete under pensioneringstid.

För personer som får ålderspension, förtida ålderspension eller uppskjuten ålderspension inverkar förvärvsarbete inte på pensionen. För personer som får generationsväxlingspension på basis av överlåtelse av gårdsbruksenhet före år 1991, avträdelsepension eller avträdelseersättning har det inte uppställts några gränser för förvärvsinkomsternas storlek. Där emot kan förvärvsarbete som utförs av en pensionstagare som har beviljats pension enligt GeVPL (överlåtelse av gårdsbruksenheten år 1991 eller senare) inverka på pensionen.

Enligt stadgandena om familjepension kan förvärvsarbete som utförs av den efterlevande maken vara av betydelse vid pensionsjämkningen (cirkulär A 11/90, punkt 5.6.2). I detta cirkulär behandlas dock inte familjepensionen.

Förvärvsarbete som utförs av en invalidpensionstagare kan inverka på pensionen. Om en person som får individuell förtidspension har förvärvsinkomster kan detta, beroende på förvärvsinkomsternas storlek, inverka så, att pensionsutbetalningen avbryts eller att pensionen omvandlas till ett belopp motsvarande delpension. Förvärvsarbete som utförs av en arbetslöshetspensionstagare inverkar i allmänhet på pensionsutbetalningen.

För att däremot utbetalningen av en deltidspension skall fortsätta förutsätts att pensionstagaren för-

värvsarbetar. Om deltidsarbete i förhållande till heltidsarbete och om inkomstbortfall har getts anvisningar i cirkulären 35/86, 4/87, A 8/89 och A 32/93.

Också inom folkpensionssystemet inverkar förvärvsarbete när det övervägs om en invalidpension skall indras eller en arbetslöshetspension avbrytas eller om en individuell förtidspension skall halveras eller lämnas vilande.

Stadgandena i StPL och KPS om pensionsindragning motsvarar inte ordagrant stadgandena i APL. Innehållet i lagarna är dock överensstämmande, och i regel inverkar en pensionstagares förvärvsarbete på pensioner enligt StPL och KTAPL på samma sätt som på pensioner enligt det privata arbetspensionssystemet.

Indragning av en arbetspension kan i vissa fall leda till förbättrat pensionsskydd. Exempelvis hindrar en liten delpension, i vilken den återstående tiden har beaktats, att pension intjänas på basis av ett heltidsarbete.

1.1

Anmälningsskyldighet

Pensionstagare är skyldig att till pensionsanstalten anmäla sådana ändringar som inverkar på hans rätt att erhålla pension eller på pensionens belopp (17 a § 1 mom. APL). Detta stadgande ålägger också deltidspensionstagare att anmäla sådant förvärvsarbete som inverkar på pensionsbeloppet.

Invalidpensionstagare, som har återfått sin arbetsförmåga, och den som erhåller invalidpension i form av individuell förtidspension och som har börjat förvärvsarbete är skyldig att meddela om förändringen till pensionsanstalten. Mottagare av arbetslöshetspension är skyldig att meddela pensionsanstalten om förvärvsarbete, då därav erhållen förvärvsinkomst uppgår till minst det markbelopp som nämns i 4 c § 4 mom. 2 punkten APL. (12 f § APF)

För mottagare av generationsväxlingspension gäller motsvarande anmälningsskyldighet (12 § GeVPF).

Den som får ålderspension, förtida ålderspension eller uppskjuten ålderspension behöver inte anmäla förvärvsarbete.

Anmälningsskyldigheten gäller också personer som får pensioner enligt StPL och KTAPL.

Den som får invaliditetspension enligt folkpensions-

lagen är skyldig att meddela om förbättringar i hälsotillståndet eller arbetsförmågan, yrkesundervisning och förvärvsarbete. Den som får individuell förtidspension är skyldig att meddela om förvärvsarbete och sådana förändringar i förvärvsinkomsterna som inverkar på utbetalningen av pensionen.

1.2

Övervakning

Pensionsskyddscentralen övervakar pensionstagarnas arbete på basis av arbetsförhållanderegistret. Om arbetsförhållanderegistret får kännedom om ett påbörjat APL-arbetsförhållande, KAPL-redovisning eller arbets- eller tjänsteförhållande som underlyder StPL eller KTAPL efter det att en individuell förtidspension eller arbetslöshetspension har beviljats, meddelar pensionsskyddscentralen omedelbart efter registreringen genom ett registerutdrag detta till den pensionsanstalt som har beviljat pensionen. Ett registerutdrag över KAPL- och KoPL-inkomster för personer som får arbetslöshetspension avsänds om en KAPL- eller KoPL-redovisning som överstiger APL-gränsbeloppet med det dubbla har registrerats i arbetsförhållanderegistret.

Härutöver sänder pensionsskyddscentralen två gånger per år, i mars och i september, övervakningslistor till pensionsanstalterna. Övervakningsförteckningen innehåller uppgifter om de arbetstagare och företagare som enligt registret får invalidpension och som under pensioneringstiden har haft förvärvsinkomster som omfattas av arbetspensionslagarna. Övervakningsförteckningen innehåller också uppgifter om arbets- och tjänsteförhållanden inom den offentliga sektorn som har registrerats under pensioneringstiden. I fråga om pensionerade företagare upptar övervakningsförteckningen endast uppgifter om personer med fribrevspension, eftersom företagarverksamhet inte registreras i PSC:s arbetsförhållanderegister, om en person får heleffektiv pension.

Pensionsskyddscentralen övervakar pensionerade företagares arbete med hjälp av beskattningsuppgifterna. Uppgifter om sådana pensionstagare vilka bedriver företagarverksamhet och för vilka i statsbeskattningen har fastställts förvärvsinkomst av rörelse eller yrke sänds i en förteckning till pensionsanstalterna vid separat överenskomna tidpunkter. Förvärvsinkomst av rörelse eller yrke tyder på företagsverksamhet. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt svarar för övervakningen av arbete som idkas av utövare av lantbrukshushållning, av fiskare och av renskötare.

Cirkulär A 23/91 Invalidpension

Cirkulär A 4/94 Arbetslöshetspension

2

Pensioner på vilkas fortsatta utbetalning förvärvsarbete kan inverka

2.1

Invalidpension

Förutsättningarna för beviljande av invalidpension skall föreligga under hela pensioneringstiden. Utgångspunkten i invaliditetsdefinitionen i APL och KAPL är att vid en bedömning av en arbetstagares möjligheter att skaffa sig förvärvsinkomster med den återstående arbetsförmågan beaktas allt sådant arbete som arbetstagaren ännu klarar av trots begränsningarna i funktionsförmågan till följd av sjukdom. På samma grunder bedöms pensionstagarens förmåga att skaffa sig utkomst av förvärvsarbete som börjat efter det att pension beviljats. På så sätt kan pensionstagarens arbete inverka på utbetalningen av en invalidpension.

I fråga om invalidpensionen har inte fastställts något fast markbelopp som övre gräns för pensionstagarens inkomster. När man överväger en indragning av pensionen beaktas utöver förvärvsarbete pensionstagarens hälsotillstånd. Om förvärvsarbetet hänför sig till pensionstagarens försök till återinträde i arbetslivet anses detta som arbetsprövning, vilket i allmänhet inte inverkar på pensionen. Om arbetsförhållandet efter arbetsprövningen stabiliseras till ett fortgående arbetsförhållande, blir det aktuellt att överväga om pensionen skall dras in.

Beroende på förvärvsinkomsternas storlek kan en invalidpension omvandlas till en delinvalidpension eller indras helt. Praxisen får dock inte vara schablonmässig. Även om återfåendet av arbetsförmågan bedöms på basis av arbete inverkar också andra omständigheter än förvärvsarbete på saken. Prövningen går ut på en bedömning av arbetsförmågan som helhet, varvid beaktas pensionstagarens ålder, pensioneringstiden, pensionens storlek, sjukdom och sjukdomsprognos, anställningstiden, förmågan att reda sig i arbetet och också huruvida arbetet är fortlöpande. Pensionen dras inte in på grundval av tillfälliga och ringa inkomster.

Om en pension har dragits in, kan den återkallas såvida personens hälsotillstånd försämrats eller personens inkomstmöjligheter upphör eller väsentligt försämrats.

Inkomster under pensioneringstiden jämförs i allmänhet med pensionslönen. En företagares inkomster jämförs med den arbetsinkomst som pensionen grundar sig på. Om en pensionstagare har arbetat parallellt som

företagare och arbetstagare eller delvis inom den offentliga och delvis inom den privata sektorn, tas den sammanlagda pensionslönen eller arbetsinkomsten för pensionerna som jämförelsegrund.

Inkomster av förtroendeuppdrag påvisar i allmänhet inte att arbetsförmågan återkommit. Således betraktas i allmänhet inte arvoden för förtroendeuppdrag som grund för indragning av en invalidpension. Om förvärvsinkomsten av ett förtroendeuppdrag är betydande (riksdagsman) är det sannolikt att arbetsförmågan har återkommit, varför det således är motiverat att invalidpensionen dras in. En indragning av invalidpensionen skall också prövas om inkomsten av ett förtroendeuppdrag är regelbunden och, i gränsfall, om personen har även andra inkomster.

Stabiliserad
inkomstnivå

Om pensionslönen inte motsvarar pensionstagarens stabiliserade inkomstnivå kan denna sökas också längre tillbaka i arbetshistorien. I allmänhet ger de registrerade pensionslönerna eller den arbetsinkomst som en företagarpension grundar sig på en bild av den stabiliserade inkomstnivån. Om pensionen grundar sig på korta arbetsförhållanden och om nivån på inkomsterna av arbetsförhållandena har varierat kraftigt, fastställs den genomsnittliga stabiliserade inkomstnivån på basis av flera arbetsförhållanden.

Omvandling till
delpension eller
indragning av
pensionen

För säkerställande av en enhetlig praxis kan ur pensionslagarna för arbetstagare härledas normativa procenttal.

En omvandling av full pension till delpension övervägs om pensionstagarens inkomster uppgår till minst 40 och högst 60 procent av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten.

En indragning av pensionen övervägs om inkomsterna överstiger 60 procent av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten.

På motsvarande sätt kan det övervägas att pensionen för den som får delpension omvandlas till full pension, om förvärvsinkomsterna understiger 40 procent av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten. Härvid förutsätts dock att det skett en förändring i pensionstagarens arbetsförmåga och att han har ansökt om att pensionen skall omvandlas till full pension.

Cirkulär A 23/91 Invalidpensioner

Också invaliditetspensioner som utbetalas av folkpensionsanstalten kan indras med anledning av för-

värvsarbete. I folkpensionslagen har dock inte fastställts några gränser i markbelopp.

2.2

Rehabiliteringspenning

För att en person skall kunna beviljas rehabiliteringspenning förutsätts att den som rehabiliteras inte kan utföra sitt förvärvsarbete. Trots detta kan den som rehabiliteras under rehabiliteringstiden i någon mån utföra också annat förvärvsarbete än sådant som hänför sig till rehabiliteringen. Om inkomsterna dock stiger till stora belopp, prövar pensionsanstalten huruvida det längre föreligger några grunder för utbetalning av rehabiliteringspenningen.

Cirkulär A 17/91 Tillämpningsanvisningarna gällande rehabilitering

2.3

Individuell förtidspension

En återgång til arbetet inverkar på en individuell förtidspension på annat sätt än på en egentlig invalidpension. Avsikten är att den som får individuell förtidspension flexibelt skall kunna övergå till arbetslivet också för en kort tid.

En individuell förtidspension dras inte in på grund av förvärvsarbete. Däremot kan utbetalningen avbrytas eller pensionen omvandlas till beloppet av en delpension.

För den individuella förtidspensionen har fastställts månatliga inkomstgränser. Om den som får individuell förtidspension har förvärvsinkomster som överstiger gränobeloppet enligt 1 § 1 mom. 2 punkten APL (1 069,86 mk/mån. år 1994), men som understiger 60 procent av den pensionsgrundande lönen, utbetalas den individuella förtidspensionen till beloppet av en delpension. Härvid utbetalas också hälften av en individuell förtidspension enligt folkpensionslagen. Den som får individuell förtidspension betraktas dock alltså som pensionstagare.

Den pensionsgrundande lönen, varmed förvärvsinkomsterna jämförs, är den lön enligt vilken pension med återstående tid har fastställts.

Om inkomsterna överstiger 60 procent av pensionslönen avbryts utbetalningen av en individuell förtidspension helt och pensionen lämnas vilande. En person betraktas som arbetstagare (och således inte som pensionstagare) så länge som pensionen vilar. Arbetsgivaren är därför skyldig att ombesörja att

bl.a. pensionsförsäkringspremierna betalas. Också en företagare är skyldig att ta en obligatorisk pensionsförsäkring. Efter anmälan om att förvärvsarbetet har upphört återupptas utbetalningen av en vilande pension till arbetstagaren eller företagaren från början av den månad som följer på anmälan.

En förutsättning för att en individuell förtidspension skall beviljas är att arbetstagarens inkomster av förvärvsarbete enligt stadgandena i 8 § 4 mom. APL per månad kan bedömas understiga gränobeloppet i 1 § 1 mom. 2 punkten APL. Vid granskning av en pensionstagares förvärvsarbete under pensioneringstiden beaktas på motsvarande sätt endast förvärvsarbeten enligt stadgandena i 8 § 4 mom. APL.

Cirkulär A 23/91 Invalidpensioner

2.4

Arbetslöshetspension

Avsikten med arbetslöshetspensionen är att den skall trygga utkomsten för äldre långtidsarbetslösa i en svår sysselsättningssituation (RP 249/84). Stadgandena om arbetslöshetspensionen ändrades i början av år 1985, eftersom de tidigare schablonmässiga stadgandena ledde till att arbetslöshetspension utbetalades även om en pensionstagare samtidigt arbetade och t.o.m. utförde regelbundet förvärvsarbete.

Enligt 4 c § 4 mom. APL betalas arbetslöshetspension inte ut för sådana kalendermånader under vilka pensionstagaren förvärvsarbetar och har månadsinkomster som uppgår till minst det dubbla markbeloppet enligt 1 § 1 mom. 2 punkten APL (2 139,72 mk/mån. år 1994). Tillfälligt arbete leder inte till att arbetslöshetspensionen dras in varaktigt utan endast till att utbetalningen avbryts. Härvid avbryts också utbetalningen av folkpension.

Cirkulär A 4/94 Arbetslöshetspension

2.5

Generationsväxlingspension

Generationsväxlingspensionen är avsedd att främja och stöda generationsväxlingar på sådana gårdsbruksenheter som med beaktande av storlek och art är fortbeståndsdugliga. Målet med avträdelsetersättningen är att överproduktionen inom lantbruket skall reduceras och att lantbruksföretagarens utkomst skall tryggas fram till pensionsåldern.

För den som får generationsväxlingspension fastställs i samband med att pensionen beviljas en maxi-

migräns för pensionstida inkomster av förvärvsarbete. Om inkomsterna överstiger det fastställda gränsvärdet, avbryts pensionsutbetalningen. Begreppet inkomst av förvärvsarbete tolkas i generationsväxlingspensionen på samma sätt som i arbetslöshetspensionen. På basis av lagstiftningen utgör lantbruksavbytarinkomster ett undantag. Sådana betraktas inte som förvärvsinkomst.

Maximiinkomstgränsen gäller inte sådana generationsväxlingspensioner som har beviljats med stöd av LFÖPL, dvs. på basis av överlåtelse av gårdsbruksheter före år 1991. Pensionstagarens förvärvsinkomster inverkar inte på utbetalningen av sådana pensioner.

Avträdelsepension och avträdelseersättning

En avträdare som får avträdelsepension eller avträdelseersättning kan tjäna in pension enligt andra pensionslagar än LFÖPL. Förvärvsinkomsten inverkar inte på utbetalningen av avträdelsepension eller avträdelseersättning.

3

Förvärvsarbete, förvärvsinkomst och kapitalinkomst

3.1

Begreppet förvärvsarbete och förvärvsinkomst

Som förvärvsarbete betraktas

- arbete i arbets-, tjänste- eller befattningsförhållande för vilket lönen (vederlaget) utbetalas i pengar eller förmån som kan uppskattas i pengar (t.ex. bostads- eller bilförmån)
- familjevård vilken getts i avtalsförhållande på basis av uppdragsavtal enligt familjevårdslagen (312/92) och för vilken ersättningen utbetalas som arvode (se punkt 5.1.2)
- vård och service vilken getts i avtalsförhållande på basis av avtal om stöd för närståendevård enligt socialvårdslagen (710/82) och för vilken ersättningen utbetalas som arvode (se punkt 5.1.1)
- företagareverksamhet
- förtroendemannaverksamhet till vissa delar (se punkt 4).

Som förvärvsarbete betraktas inte sådant arbete i fråga om vilket inte heller den erhållna ersättning-

en betraktas som förvärvsinkomst, även om inkomsten vore skattepliktig (t.ex. uppfinningar i arbetsförhållande, upphovsrättsersättningar och reprisarvoden).

Förvärvsinkomst

Som förvärvsinkomst betraktas löneinkomst, arvode och andra förmåner som grundar sig på arbete och som kan uppskattas i pengar. Också lön under sjuktid och semester räknas som förvärvsinkomst. Om lönen eller arvodet för ett arbete utbetalas på en gång för en tid av flera månader delas lönen på de månader under vilka arbetet har utförts (intjäningsmånaderna).

I fråga om personer som idkar lantbruk och övrig företagarverksamhet betraktas som förvärvsinkomst den arbetsinkomst som med stöd av LFÖPL respektive FÖPL borde fastställas för personen.

Övriga än ringa arvoden för privata förtroendeuppdrag betraktas i allmänhet som förvärvsinkomst (se punkt 4.4).

Till vissa delar betraktas arvoden för kommunala förtroendeuppdrag som förvärvsinkomst (se punkt 4.1).

Arvoden för skrivelser, sakkunniguppdrag, föreläsningar o.dyl. betraktas inte som förvärvsinkomst. Om en förvärvsinkomst hänförs till ett sådant arbete som har utförts före pensioneringen beaktas denna inte som under pensioneringen erhållen förvärvsinkomst, även om den utbetalas under pensioneringstiden (t.ex. arvoden för skrivelser). I vissa fall kan också vederlag som utbetalas till en idrottare anses som förvärvsinkomst.

Lön som betalas till sådant handikappbiträde som avses i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87) räknas som förvärvsinkomst.

Som förvärvsinkomst betraktas inte

- **arvoden och ersättningar för inkomstbortfall** som utbetalats för offentliga förtroendeuppdrag med undantag av kommunala förtroendeuppdrag. Undantag är sådana förtroendeuppdrag vilka kan jämföras med heltidsarbete och för vilka arvodet är exceptionellt högt (riksdagsman)
- **sammanträdesarvoden** för offentliga förtroendeuppdrag
- ringa arvoden för privata förtroendeuppdrag

Juridiska avdelningen

1.6.1994

- specialvårdspenning som utbetalas för vård och rehabilitering av ett sjukt barn (se punkt 5.1.4)
- stöd för vård av barn i hemmet (se punkt 5.1.3)
- kostnadsersättning eller dagpenning till den del denna understiger det belopp som godkänts som skattefritt i beskattningen.

Inkomst som
hindrar
utbetalning av
pension

I lagarna om de olika pensionslagen skiljer sig ordalydelsen från varandra när det gäller förvärvsarbete som hindrar utbetalning av pension. Inom den individuella förtidspensionen och deltidspensionen betraktas förvärvsarbete enligt 8 § 4 mom. APL som sådant förvärvsarbete som skall beaktas. Vid prövning av huruvida utbetalningen av en invalidpension skall fortsätta är förvärvsbegreppet vidare än det ovannämnda. Som förvärvsarbete som skall beaktas betraktas utöver arbeten som berättigar till grundpension (8 § 4 mom. APL) dessutom riksdagsmannaarbete och även sådana förtroendeuppdrag för vilka pension inte intjänas.

Om en pensionstagare samtidigt står i arbetsförhållande och är företagare eller står i flera arbetsförhållanden sammanräknas sådana inkomster av de olika arbetsförhållandena och företagarkerksamheten som underlyder stadgandena i 8 § 4 mom. APL vid prövning av huruvida inkomsterna överstiger det gränsbelopp som hindrar utbetalning av pensionen.

Som förvärvsarbete enligt 8 § 4 mom. APL betraktas också arbete mot lön i något annat EES-land eller sådant land med vilket Finland har ingått en överenskommelse om social trygghet.

I fråga om arbetslöshetspensionen innehåller lagen inte någon hänvisning till 8 § 4 mom. APL. Inom arbetslöshetspensionen uppfattas begreppet förvärvsinkomst vidare än begreppet enligt 8 § 4 mom. APL. Arbetets tidsmässiga utsträckning och arbetstiden saknar betydelse, och arbetet behöver inte omfattas av någon pensionslag.

Inom folkpensionssystemet är förvärvsinkomstbegreppet i fråga om den som får individuell förtidspension likalydande som inom arbetspensionssystemet. I övrigt är förvärvsinkomstbegreppet i folkpensionslagen vidare än begreppet enligt 8 § 4 mom. APL.

3.2

Kapitalinkomsters inverkan på pensionen

En pensionstagares kapitalinkomster räknas inte som förvärvsinkomst, eftersom sådana grundar sig på ägande och inte på arbete. Kapitalinkomster är t.ex. räntor, dividender, överlåtelsevinster, hyresinkomster, inkomster av virkesförsäljning osv.

Beskattningen av kapitalinkomster och företagsinkomster genomgick en reform 1.1.1993. Vinstandelar eller dividendinkomster som fås från öppna bolag, kommanditbolag och icke börsnoterade aktiebolag delas i bolagsmännens eller delägarnas beskattning schablonmässigt in i förvärvs- och kapitalinkomster enligt företagets förmögenhet. På samma sätt inverkar förändringarna i inkomstbeskattningen också på beskattningen av näringsidkare jämte lantbruksföretagare.

Beskattningsuppgifterna lämpade sig inte heller före skattereformen som sådana som arbetsinkomstgrund för personer i företagareställning, eftersom förvärvsinkomstbegreppet inom beskattningen avviker från arbetsinkomstbegreppet i FÖPL och LFÖPL. Förutsättningarna för försäkring enligt FÖPL och LFÖPL bedöms inte på basis av beskattningen utan på basis av företagarens arbete.

Efter skattereformen spelar det med avseende på försäkring enligt FÖPL ingen roll om pensionstagaren lyfter ersättningen som kapitalinkomst eller om företagsinkomsten i en delägares eller bolagsmans beskattning helt eller delvis fastställs som förvärvsinkomst. Även om en person inte alls har arbetat i företaget kan för honom fastställas förvärvsinkomst i beskattningen.

Om makar dock idkar näringsverksamhet tillsammans - vilket är vanligt t.ex. inom lantbruket - delas förvärvsinkomstdelen i företagets eller lantbrukets resultat mellan makarna i förhållande till deras arbetsinsats. Om förvärvsinkomsten uppdelas på båda makarna är detta således också ett tecken på att båda deltar i arbetet i företaget eller lantbruksföretaget.

Det går inte att endast med hjälp av den i beskattningen fastställda förvärvsinkomsten påvisa att en pensionstagare skulle ha börjat förvärvsarbeta. En i beskattningen fastställd förvärvsinkomst inverkar inte heller på den fortsatta utbetalningen av pensionen såvida pensionstagaren inte arbetar i företaget. Förvärvsinkomsten kan dock utgöra ett tecken på att pensionstagaren eventuellt har börjat arbeta, vilket kan leda till en arbetsförfrågan.

Om en majoritetsdelägare i ett aktiebolag, ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag eller bolagsman i ett öppet bolag har haft kapitalinkomster under pensioneringstiden och samtidigt arbetar i företaget i sådan omfattning att han fyller FÖPL-förutsättningarna blir det aktuellt att överväga om han skall försäkras. Om en sådan företagare får individuell förtidspension dras inte den individuella förtidspensionen in utan den lämnas vilande eller omvandlas till en delpension enligt storleken på den FÖPL-arbetsinkomst som har fastställts eller som borde fastställas. I motsvarande fall kan en invalidpension dras in och utbetalningen av en arbetslöshetspension avbrytas.

Om för en tyst bolagsman eller minoritetsdelägare i ett aktiebolag har fastställts förvärvsinkomst i beskattningen, kan detta i vissa fall betraktas som ett tecken på arbete i företaget.

Om en tyst bolagsman i ett kommanditbolag eller en minoritetsdelägare i ett aktiebolag arbetar i företaget, men inte får någon lön, kan han inte försäkras enligt APL eller KAPL (se juridiska avdelningens meddelande 8/93). På så sätt är personens inkomst från bolaget inte sådan förvärvsinkomst som avses i 8 § 4 mom. APL. Härvid går det inte att lämna en individuell förtidspension vilande eller att omvandla den till ett belopp motsvarande delpension. Om pensionstagaren dock arbetar i företaget måste det övervägas om han fortfarande uppfyller förutsättningarna för individuell förtidspension och om den individuella förtidspensionen borde dras in med stöd av 4 e § 6 mom. APL.

I ovannämnda fall blir det aktuellt att på nytt pröva en invalidpensionstagares arbetsoförmåga och att avbryta utbetalningen av pension till den som får arbetslöshetspension. Eftersom förvärvsarbetsbegreppet inom arbetslöshetspensionen är vidare än begreppet enligt 8 § 4 mom. APL tolkas inkomst från ett bolag som sådan förvärvsinkomst som avbryter arbetslöshetspensionen.

4

Förvärvsinkomster av förtroendeuppdrag

4.1

Kommunala förtroendeuppdrag

För kommunala förtroendeuppdrag kan betalas bl.a. 1) ersättning för inkomstbortfall, 2) prestationsgrundat arvode, såsom t.ex. sammanträdes-, föreläsnings- och expeditonsarvode eller 3) arvode som betalas för en bestämd tid för uppdrag som sköts som förtro-

endeuppdrag, t.ex. årsarvode.

Före 1.1.1993 fastställdes pensionsskyddet för kommunala förtroendevalda enligt lagen om pension för kommunala förtroendevalda (578/77). Denna lag upphävdes 1.1.1993, men sådana pensioner beviljas alltså jämt. Pension som har intjänats enligt lagen om pension för kommunala förtroendevalda beaktas inte i samordningen enligt 8 § APL.

Förtroendeuppdrag kan medföra en minskning av den pension som intjänats på basis av det egentliga förvärvsarbetet. Av denna anledning ville man för de förtroendevalda alltså bibehålla pensionsskyddet på basis av ersättningar för inkomstbortfall och tidsbestämda arvoden. Stadganden om pensionsskyddet för förtroendevalda lades till lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare. Sådana ersättningar och arvoden som betalats för förtroendeuppdrag som varit i kraft 1.1.1993 och därefter omfattas under särskilt fastställda förutsättningar av grundpensionsskyddet enligt KTAPL. Från 1.7.1993 (ändring av 8 § 4 mom. APL) har pension enligt sådant grundskydd som beviljats förtroendevalda enligt 1 § 7 mom. lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare betraktats som sådan grundpension som bör beaktas i samordningen.

Enligt 1 § 7 mom. lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare har den som är förtroendevald i kommunalt samfund rätt till pension på grundval av de ersättningar för inkomstbortfall som medlemssamfundet har betalat till honom och de separata arvoden som har betalats till honom för en bestämd tid. Som förtroendevald i medlemssamfund enligt detta stadgande betraktas från 1.1.1993 sådana förtroendevalda som nämns i 8 § 1 mom. kommunallagen. Enligt detta lagrum är kommunala förtroendevalda bl.a. 1) fullmäktige som har valts till medlemmar i kommunfullmäktige, representanter som har valts till samkommunstämma i samkommun och medlemmar som har valts till sådant organ som avses i 109 § 1 mom. i samma lag, 2) medlemmarna i kommunalstyrelse, nämnder, direktioner och kommittéer samt 3) revisorer och övriga personer som valts till kommunalt förtroendeuppdrag.

Arvoden för vilka pension intjänas är på förhand fastställda fasta arvoden, såsom års-, månads- och kvartalsarvoden. Däremot betraktas inte prestationsgrundade arvoden, såsom t.ex. sammanträdes-, föreläsning- och expeditonsarvoden eller sammanträdesarvoden som betalats till förtroendevalda revisorer som pensionsberättigande arvoden. Pensionsberättigande är dock till förtroendevalda revisorer betala-

de ersättningar för inkomstbortfall och separata arvoden som har betalats för en bestämd tid.

De pensionsberättigande ersättningarna och arvodena måste uppgå till i genomsnitt KTAPL-gränsbeloppet i månaden. Pensionen tillväxer således inte på grundval av riktigt små arvoden.

Årsarvode som betalas för separat uppdrag som sköts som förtroendeuppdrag, såsom för t.ex. uppdrag som kommunombud, berättigar till pension för förtroendevalda, medan däremot sådana arvoden i form av vederlag o.dyl. som betalas i anslutning till uppdraget inte berättigar därtill.

Efter 1.1.1993 har sådan förtroendevald som kommun eller samkommun eller sådant organ som avses i 109 § 1 mom. kommunallagen har valt till **statlig** nämnd eller kommission eller i övrigt till statligt förtroendeuppdrag inte längre rätt till pension för förtroendevalda trots att den som utsett honom enligt lag är skyldig att betala arvode till honom. Från 1.1.1993 har exempelvis nämndemännen i tingsrätterna inte pensionsrätt på grundval av sina arvoden och ersättningar för inkomstbortfall.

Vid prövning av huruvida en individuell förtidspension skall omvandlas till beloppet av en delpension eller lämnas vilande beaktas inkomsterna av kommunala förtroendeuppdrag endast till den del de omfattas av KTAPL.

Inkomsterna av förtroendeuppdrag enligt KTAPL inverkar på arbetslöshetspensionen. Vid prövning av huruvida en arbetslöshetspension skall avbrytas beaktas från fall till fall också inkomsten av sådana kommunala förtroendeuppdrag som inte omfattas av KTAPL, om pensionstagarens arvoden och ersättningar för inkomstbortfall för flera offentliga förtroendeuppdrag eller inkomsterna av ett förtroendeuppdrag och av förvärvsarbete tillsammans är exceptionellt stora.

Inom folkpensionssystemet betraktas inkomst av kommunala förtroendeuppdrag som förvärvsinkomst på samma sätt som inom arbetspensionssystemet.

4.2

Kyrkliga förtroendeuppdrag

Kyrkliga förtroendeuppdrag utgör inte sådant förvärvsarbete som avses i 8 § 4 mom. APL. Verksamhet i kyrkliga förtroendeuppdrag betraktas således inte som sådant förvärvsarbete som inverkar på en individuell förtidspension eller den fortsatta utbetal-

ningen av deltidspension. Ett sådant förtroendeuppdrag inverkar inte heller på invalidpensionen.

Förtroendevalda inom kyrkan är t.ex. medlemmarna i kyrkomötet, kyrkofullmäktige och kyrkostyrelsen samt årsrevisorerna i församlingarna.

I pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan finns inte något stadgande om att lagen utöver personer i tjänste- eller arbetsförhållande skulle omfatta övriga personer i därmed jämförbart tjänstgöringsförhållande. Pensionsskyddet för personer som sköter förtroendeuppdrag inom kyrkan och församlingarna har inte heller ordnats genom någon separat lag.

I fråga om arbetslöshetspensionen inverkar kyrkliga förtroendeuppdrag i allmänhet inte på pensionsutbetalningen. Om inkomsterna av förtroendeuppdragen är beaktansvärt stora övervägs en avbrytning av pensionen.

Inom folkpensionssystemet betraktas inkomst av kyrkliga förtroendeuppdrag inte heller som förvärvsinkomst.

4.3

Statliga arvodesuppdrag

Inom statsförvaltningen finns inga egentliga förtroendeuppdrag, men det finns ett rikligt antal för ett visst uppdrag tillsatta kommittéer, kommissioner, råd och direktioner med flera medlemmar. Inom dessa organ arbetar personer som är i statens tjänst eller har kallats till uppdraget utifrån. Till sådana personer kan betalas sammanträdesarvoden, månadslön eller vardera.

Om en arbetstagare enligt lag, förordning eller arbetsordning å tjänstens vägnar är medlem i ett dylikt organ utgår medlemskapet automatiskt när arbetstagaren har gått i pension. Bland sådana personer som kallats till ett uppdrag utifrån kan också ingå pensionstagare.

Ett medlemskap i dylika organ har betraktats som tjänstgöringsförhållande enligt StPL, om för detta betalas månadslön eller -arvode och inte enbart sammanträdesarvoden. På så sätt utgör månadslön jämte därtill hörande sammanträdesarvoden i anslutning till ett sådant medlemskap förvärvsinkomst enligt 8 § 4 mom. APL.

Om för medlemskap i en kommission eller delegation betalas endast sammanträdesarvode betraktas arvodes-

uppdraget inte som underlydande StPL och hindrar således inte utbetalning av invalidpension eller individuell förtidspension. Däremot kan en arbetslöshetspension avbrytas med anledning av ett sådant arvodesuppdrag, om inkomsterna av detta är exceptionellt stora.

Inom folkpensionssystemet beaktas statliga arvodesuppdrag på samma sätt som inom arbetspensionssystemet.

4.4

Privata förtroendeuppdrag

Med förtroendeuppdrag enligt 1 b § 2 mom. APL avses uppdrag, till vilket en person har valts att för bestämd tid eller tillsvidare representera ett visst samfund, en viss krets av personer eller en viss sakkännedom och vid vars utförande han inte står i arbets- eller tjänsteförhållande eller verkar såsom företagare enligt lagen om pension för företagare. APL gäller inte förtroendeuppdrag inom staten, kommuner eller kommunförbund.

Som exempel på förtroendeuppdrag kan nämnas förtroendevalda i egenskap av medlemmar i organ (såsom förvaltningsråd och styrelser) inom bolag, andelslag och övriga företag och personer som verkar i olika förtroendeuppdrag inom intresseorganisationer (såsom arbetsmarknadsorganisationer) och övriga föreningar.

För personer i förtroendeuppdrag kan ordnas pensionsskydd enligt minimivillkoren i APL under förutsättning att arvodena uppgår till gränobeloppet (535 mk/mån. år 1994). På pension som grundar sig på ett privat förtroendeuppdrag tillämpas stadgandena i 8 § 4 mom. APL. På så sätt utgår man från att arvoden på grundval av förtroendeuppdrag beaktas som förvärvsinkomster.

Privata förtroendeuppdrags inverkan på en pension skall övervägas från fall till fall. Det saknar betydelse huruvida det ordnats pensionsskydd på basis av förtroendeuppdraget. I regel beaktas privata förtroendeuppdrag som förvärvsarbete som inverkar på den fortsatta utbetalningen av invalidpensioner, individuella förtidspensioner och arbetslöshetspensioner.

Om för ett förtroendeuppdrag betalas månadslön tyder detta på att det är fråga om förvärvsarbete. Om förtroendeuppdragen är ringa och verksamheten inom dessa inte sker i förvärvssyfte, beaktas inte arvoden på grundval av dessa som förvärvsinkomst. Om en person efter pensioneringen fortsätter verksamheten i

Juridiska avdelningen

1.6.1994

eget företag under beteckningen förtroendeuppdrag är det alltid fråga om förvärvsarbete.

Också inom folkpensionssystemet betraktas arvoden för privata förtroendeuppdrag som förvärvsinkomst.

Privata förtroendeuppdrag kan också inverka på utbetalningen av en deltidspension. Om en person efter det att han blivit deltidspensionerad väsentligt ökar sina privata förtroendeuppdrag kan detta leda till att han inte uppfyller villkoret om inkomstbortfall på det sätt som krävs för erhållande av deltidspension.

4.5

Riksdagsmän

Trots att en riksdagsmans arbete betraktas som ett förtroendeuppdrag går det inte att förbise riksdagsmannarbetets krävande karaktär. Riksdagsmannarbetet måste betraktas som jämförbart med heltidsarbete.

En LFÖPL- och APL-invalidpension indrogs på grundval av riksdagsmannaupdrag. Pensionsnämndens beslut 17.3.1980.

I 8 § 4 mom. APL har lagen om pension för riksdagsmän inte nämnts. Sålunda kan en individuell förtidspension inte lämnas vilande på grundval av inkomster av riksdagsmannaupdrag. Däremot blir det aktuellt att överväga om villkoren för den individuella förtidspensionen fortfarande kan anses uppfyllas och om pensionen kan dras in med stöd av 4 e § 6 mom. APL.

Inkomsterna av ett riksdagsmannaupdrag kan också inverka på utbetalningen av en invaliditetspension och en individuell förtidspension enligt FPL.

Om en person som får arbetslöshetspension väljs till riksdagsman medför inkomsterna av detta uppdrag att pensionen avbryts. Praxisen är densamma i fråga om arbetslöshetspensioner enligt FPL.

Om en person som får deltidspension väljs till riksdagsman fyller han inte längre villkoren för pensionen och har inte heller rätt till deltidspension under sin riksdagsmannaperiod.

Juridiska avdelningen

1.6.1994

5

Övriga förvärvsinkomster

5.1

Hemvårdsarbetares inkomster

5.1.1 Stöd för närståendevård

Stadgandena om stödet för närståendevård inkluderades i socialvårdslagen genom en lag som trädde i kraft 1.7.1993. Genom dessa stadganden ersattes de stadganden i socialvårdsförordningen som gällde stöd för hemvård av åldring, invalid eller kroniker i form av hemservice. De tidigare avtalen om stöd för hemvård har ändrats så att de motsvarar de nya stadgandena om stöd för närståendevård från 1.7.1993.

Kommunen betalar i form av stöd för närståendevård ut arvode för vård av invalid, åldring eller sjuk person i den vårdbehövandes eget hem. Av särskilda skäl kan stöd för närståendevård också beviljas för vård som ordnas i vårdarens hem.

Personer med
avtal om när-
ståendevård

Avtal om närståendevård ingås mellan kommunen och vårdaren. Vårdaren står inte i sådant arbetsförhållande till kommunen, den vårdbehövande eller den vårdbehövandes vårdnadshavare som avses i lagen om arbetsavtal. En vårdare som med kommunen har ingått ett avtal om stöd för närståendevård omfattas dock av KTAPL från 1.7.1993 (1 § 6 mom. KTAPL). Enligt 8 § 4 mom. APL beaktas i samordningen också pension som en närstående vårdare intjänar enligt KTAPL.

I lagen fastställdes det lägsta vårdarvodet till 1 069,86 mk/mån. (ind. 1688), som är detsamma som minimigränsen för sådant arvode som berättigar till KTAPL-pension. Beloppet justeras varje kalenderår enligt APL-index. Avsikten med fastställandet av ett minimivårdarvode var att få närstående vårdarna att omfattas av KTAPL. Det har dock gått att t.ex. med pensionstagare avtala om vårdarvodesbelopp som understiger denna minimigräns. I sådana fall omfattas närstående vårdaren inte av KTAPL.

Stödet för närståendevård räknas som förvärvsinkomst, som i fråga om individuella förtidspensioner efter 1.1.1994 leder till att pensionen lämnas vilande eller omvandlas till beloppet av en delpension. Stödet kan också inverka på den fortsatta utbetalningen av invalidpension. Stödet för närståendevård kan även inverka på den fortsatta utbetalningen av arbetslöshetspension, om stödet uppgår till två gånger det gränsbelopp som nämns i 1 § 1 mom. 2 punkten APL.

Också inom folkpensionssystemet betraktas stödet för närståendevård som förvärvsinkomst.

Arbetsförhållande Närståendevård kan också ges av personer som står i arbets- eller tjänsteförhållande till en kommun eller ett kommunförbund. Sådana personer underlyder inte stadgandena om stöd för närståendevård. Däremot omfattas de av KTAPL, såsom också övriga personer som står i kommunalt tjänstgöringsförhållande.

5.1.2 Familjevårdares inkomster

Med familjevård avses enligt socialvårdslagen anordnande av vård, fostran eller annan dygnet-runt-vård för en person utanför personens eget hem. I familjevård kan vara bl.a. barn och ungdomar som är föremål för barnskyddsåtgärder, utvecklingsstörda samt klienter inom missbrukar- och handikappvården eller äldreomsorgen.

Personer med uppdragsavtal

Familjevårdarlagen trädde i kraft 1.7.1992. Lagen tillämpas på familjevårdare som i sitt hem ger familjevård och som med en kommun eller ett kommunförbund har ingått ett uppdragsavtal om vården. Fastän uppdragsavtalet inte etablerar något arbetsförhållande mellan kommunen och vårdaren har en vårdare som omfattas av familjevårdarlagen rätt till grundpensionsskydd enligt KTAPL (1 § 6 mom. KTAPL).

Arbetsförhållande eller företagarverksamhet

Familjevård kan också ges av personer som står i arbets- eller tjänsteförhållande till en kommun eller ett kommunförbund. Sådana personer berörs inte av familjevårdarlagen. Däremot omfattas de av KTAPL, såsom också övriga personer som står i kommunalt tjänstgöringsförhållande.

En familjevårdare kan också verka som självständig företagare av vilken kommunen köper vårdtjänster. I detta fall tillämpas FÖPL på vårdaren.

Personer i avtalsförhållande till privat anstalt

En privat anstalt kan ingå ett arbetsavtal med en familjevårdare vid placering av sina vårdbehövande i familjevård. En sådan vårdare omfattas inte av familjevårdarlagen. Däremot tjänar vårdaren in pension på basis av arbetsförhållandet. Om anstalten och vårdaren inte har ingått ett uttryckligt arbetsavtal om vårdarbetet skall familjevårdaren betraktas som yrkesutövare, som därmed omfattas av FÖPL.

Som familjemedlem

Om ett barn som har placerats i en familj har intagits som familjemedlem betraktas vården inte som förvärvsarbete även om det betalas ersättning (kostnadsersättning) för vården av barnet. Det centrala är vårdarens egen uppfattning i frågan.

Om en familjevårdare står i uppdragsavtalsförhållande, arbets- eller tjänsteförhållande eller verkar som företagare beaktas hans förvärvsinkomster vid prövning av huruvida en invalidpension, en individuell förtidspension eller en arbetslöshetspension skall utbetalas framöver.

Familjevårdarens inkomster kan leda till att hans individuella förtidspension omvandlas till beloppet av en delpension eller lämnas vilande först från 1.1.1994.

Inom folkpensionssystemet betraktas en familjevårdarens inkomster som förvärvsinkomst.

5.1.3 Stöd för vård av barn i hemmet

Enligt lagen om stöd för vård av barn i hemmet (24/85) betalas till föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för barn under tre år ekonomiskt stöd, som består av en grunddel, en syskonförhöjning och en tilläggsdel.

I allmänhet betalas stöd för vård av barn i hemmet för vård av barnet i gemensamt hem. Stödet betraktas inte som sådan inkomst som skulle hindra utbetalning av en individuell förtidspension. Stödet inverkar inte heller på utbetalningen av en invalidpension.

Med beaktande av åldersstrukturen hos dem som får arbetslöshetspension kan endast ett fåtal sådana vara berättigade till stöd för vård av barn i hemmet. Stödet beaktas inte som förvärvsinkomst.

Inom folkpensionssystemet betraktas stödet för vård av barn i hemmet inte som förvärvsinkomst.

5.1.4 Specialvårdspenning

Specialvårdspenning betalas till den som vårdar sitt eget barn, barn till make/maka eller sambo eller adoptivbarn och till den som likt en förälder vårdar ett barn. En förutsättning är att personen på grund av sjukvård eller rehabilitering av ett sjukt barn är förhindrad att arbeta för egen eller annans räkning.

Specialvårdspenningen, som utbetalas av folkpensionsanstalten, är lika stor som sjukdagpenningen för föräldrar. Specialvårdspenningen är skattepliktig inkomst. Specialvårdspenningen betraktas varken inom arbets- eller folkpensionssystemet som förvärvsinkomst, varför den inte inverkar på pensionen.

5.2

Handikappbiträdes inkomster

Handikappade kan av kommunen få stöd för avlöning av ett personligt biträde. Dessutom har kommunerna från 1.1.1994 som en särskild skyldighet ålagts att ordna tolktjänster för gravt handikappade, om den handikappade på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom ovillkorligen behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Tolk-tjänsterna för gravt handikappade är avgiftsfria. Stödet grundar sig på lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87).

Den handikappade kan själv avlöna ett personligt biträde och verka som dennas arbetsgivare. I detta fall omfattas biträdet av APL. Om det är fråga om t.ex. köp av tolkservice av engångsnatur betalas KoPL-avgifter på arvodet. Den handikappade eller kommunen kan också köpa tjänster, bl.a. tolktjänster, av en företagare. I detta fall omfattas biträdet av FÖPL. Också en familjemedlem kan verka som biträde.

Biträdeslön som har betalats som stöd på basis av lagen om service och stöd på grund av handikapp är sådan förvärvsinkomst som avses i 8 § 4 mom. APL oavsett om denna utbetalats för arbete som utförts i arbets- eller tjänsteförhållande eller som företagarverksamhet. Detta gäller också om lönen betalas till en familjemedlem.

Också inom folkpensionssystemet betraktas ett handikappbiträdes inkomster som förvärvsinkomst.

5.3

Arvoden för föreläsningar, skrivelser, sakkunniguppdrag och framträdanden

Arvoden för föreläsningar, skrivelser, sakkunniguppdrag och framträdanden räknas som förvärvsinkomst av förvärvsarbete och omfattas således av arbetspensionslagarna. Ofta faller dock ovannämnda arvoden utanför pensionsskyddet på grund av att arbetet är tidsmässigt kort eller inkomsten ringa. Även om pensionsskydd inte intjänas på basis av arvodena beaktas arvodena som förvärvsinkomst.

Ovannämnda inkomster betraktas som förvärvsinkomst både inom arbets- och folkpensionssystemet.

5.4

Stipendier

Varje år beviljar staten konstutövare konstnärstipendier på ett, tre, fem eller femton år. Stipendierna motsvarar en viss statlig löneklass. Av stipen-

Juridiska avdelningen

1.6.1994

dierna jämställs ett femtonårsstipendium med statlig anställning, och den pensionsrätt som uppkommer på basis av detta betalas med statsmedel. Också tidigare tre- och femårsstipendier betraktas som pensionsberättigande, om en person beviljas ett femtonårsstipendium.

I en regeringsproposition (RP 8/1994 rd) som är under behandling i riksdagen föreslås att de långfristiga konstnårsstipendierna framöver ersätts med femåriga konstnårsstipendier. Samtidigt föreslås att till dessa skulle ansluta sig ett pensionsskydd med statsmedel, om det vid beviljandet av stipendiet har bestämts att mottagaren inte får ha en avlönad befattnings.

Staten kan också bevilja projektstipendier för genomförande av vissa arbetsplaner.

Ett statsbeviljat stipendium beaktas som inkomst som inverkar på den fortsatta utbetalningen av en invalidpension, individuell förtidspension och arbetslöshetspension.

Om en kommun eller stiftelse beviljar en person ett stipendium av ringa belopp, t.ex. för skrivande av en historik eller för stödande av konstverksamhet av hobbykaraktär inverkar stipendiet inte på utbetalningen av en invalidpension, individuell förtidspension eller arbetslöshetspension. Om däremot den verksamhet för vilken stipendiet har beviljats är så omfattande att en obligatorisk FÖPL borde tas, beaktas stipendiet som inkomst som inverkar på den fortsatta utbetalningen av pensionen. Ett stipendium inverkar på pensionsutbetalningen också om stipendiemottagaren står i arbetsförhållande till stipendiegivaren.

6

Fastställande av månadsinkomsten

Vid fastställande av månadsinkomsten beaktas lön och övriga förmåner på samma sätt som vid fastställande av pensionslönen. Om en pensionstagare utövar företagverksamhet betraktas som förvärvsinkomst den arbetsinkomst som har fastställts eller skulle fastställas för honom om han försäkrades med stöd av LFÖPL eller FÖPL. Vid fastställandet av arbetsinkomsten kan förvärvsinkomsten i beskattningen inte som sådan användas som grund för arbetsinkomsten.

Om pensionsskyddscentralen meddelar att ett arbetsförhållande har avslutats, betraktas som månadslönen pensionslönen som meddelats registret, såvida pensionstagaren när han hörs inte ger någon annan ut-

redning. En i registret införd KAPL-lön är i allmänhet inkomst för utbetalningsmånaden. I en KAPL-lön som redovisas vid arbetsförhållandets slut kan också ingå ackordöverskott och semesterersättning. Om en KAPL-lön är exceptionellt stor kan pensionsanstalten reda ut saken hos arbetsgivaren redan innan pensionstagaren kontaktas.

Om en person står i flera arbetsförhållanden samtidigt eller idkar lantbruks- eller annan företagarverksamhet vid sidan av ett arbetsförhållande, undersöks det sammanlagda beloppet inkomster av arbete. Om t.ex. en lantbruksföretagare har minskat sin företagarverksamhet alldeles nedanom inkomstgränsen kan han överhuvudtaget inte stå i arbetsförhållande under pensioneringstiden.

Om lönen för ett arbete utbetalas på en gång för en tid av flera månader delas lönen med det antal månader under vilka arbetet har utförts. I synnerhet arvoden för föreläsningar, sakkunniguppdrag, skrivelser och framträdanden betalas i allmänhet ut på en gång trots att förberedelserna i anslutning till sådana uppdrag har gjorts under en längre tid. I sådana fall skall arvodesbeloppet delas med det antal månader under vilka förberedelserna har gjorts, varefter den genomsnittliga månadsinkomst som uträknats på detta sätt undersöks.

Vid återkrav av en pension tillämpas de i pensionskyddscentralens cirkulär A 34/92 nämnda anvisningarna om åtgärder för återfående av pension som utbetalats utan grund.

Juridiska avdelningen

1.6.1994

HUR STORA FÅR INKOMSTERNA VARA UNDER PENSIONERINGSTIDEN?

Pensionsform	Inkomstgräns	Anmärkning
Förtida ålderspension	Inga inkomstgränser	
Ålderspension	Inga inkomstgränser	
Full invalidpension	Högst 40 % av pensionslönen	Dessutom beaktas ålder, yrkesskicklighet och hälsotillstånd, men inte tillfälligt förvärvsarbete
Delinvalidpension	Högst 60 % av pensionslönen	Dessutom beaktas ålder, yrkesskicklighet och hälsotillstånd, men inte tillfälligt förvärvsarbete
Individuell förtidspension	Högst 1 070 mk/mån. (år 1994) Över 1 070 mk/mån., dock högst 60 % av pensionslönen, pensionen utbetalas till beloppet av en delpension Över 60 % av pensionslönen, pensionen lämnas vilande	
Arbetslöshetspension	Högst 2 140 mk/mån. (år 1994)	
Deltidspension	Arbetstagare: minst 1 070 mk/mån. (år 1994), dock minst 35 % och högst 70 % av pensionslönen Företagare: minst 25 706 mk/år (år 1994) högst hälften av den stabiliserade arbetsinkomsten av heltidsarbete	Förvärvsarbetet skall vara kontinuerligt I StPL är gränserna 40 och 70 %

Juridiska avdelningen

1.6.1994

VILKA INKOMSTER BEAKTAS SOM FÖRVÄRVSINKOMST?

Inkomst	Pensionsslag				
	Åld.	Inv.	Ind.	Arb.	Del.
Inkomst av kommunala förtroendeuppdrag: - års-, månads- och kvartalsarvoden och ersättningar för inkomstbortfall - övriga arvoden	- -	x -	x -	x x	x -
Inkomst av statliga förtroendeuppdrag	-	x	x	x	x
Inkomst av kyrkliga förtroendeuppdrag	-	-	-	x	-
Inkomst av privata förtroendeuppdrag	-	x	x	x	x
Riksdagsmannainkomster	-	x	x	x	x
Stöd för närståendevård	-	x	x	x	x
Vårdarvode till familjevårdare	-	x	x	x	x
Ersättning enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp	-	x	x	x	x
Stöd för vård av barn i hemmet	-	-	-	-	-
Specialvårdspenning	-	-	-	-	-
Arvoden för föreläsningar skrivelser, sakkunniguppdrag och framträdanden	-	x	x	x	x

Åld. = ålderspension
 Inv. = invalidpension
 Ind. = individuell förtidspension
 Arb. = arbetslöshetspension
 Del. = deltidspension

- = beaktas inte som inkomst
 x = kan beaktas som inkomst